

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Uudistuva esteettömyysasetus

Yliarkkitehti Niina Kilpelä
Ympäristöministeriö
Rakennetun ympäristön osasto

Sisältö

- Esteettömyyden tarve ja asetusmuutosten taustat
- Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä
 - Soveltaminen asuinrakennuksiin ja korjausrakentamiseen
 - Esimerkkejä muutoksista
- Asetus (voimaan 1.1.2018)
- Perustelumuistio
- Ympäristöministeriön ohje rakennuksen esteettömyydestä (lausunnot saatu > jatkotyöstö)
- Esteetön rakennus ja ympäristö -suunnitteluopas
- Muu opasmateriaali ja ohjeet, videot ym.

Esteettömyyden tarve

- **Yhdenvertaisuuden toteutuminen, moninaisuuden ymmärtäminen**
 - YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista
 - Yhdenvertaisuuslaki: yhdenvertaisuuden edistämismääräys (viranomaiset)
- **Esteettömyys on hyviä perusratkaisuja, jotka palvelevat mahdollisimman monia**
 - Määräykset ovat vähimmäisvaatimus, minimitaso, parempaa saa tehdä
 - Toimiva lopputulos edellyttää hyvää suunnittelua, mitä vähemmän normeja sitä suurempi painoarvo suunnittelulla
- **Esteettömyyttä vauhdittavat ajankohtaiset tekijät**
 - Väestörakenteen muutos
 - Asuntokannan tilanne
 - Peruskorjausten aikakausi: valtaosa 1960- ja 1970-lukujen kerrostaloista peruskorjauksessa

Lähtökohdat uudistamiselle

Nykyinen asetus annettiin 1.10.2004

Määräyksiä, ohjeita, selostuksia

Maankäyttö- ja rakennuslain muutos (958/2012) 1.1.2013

Perussäännökset ja asetuksenantovaltuudet
rakentamisen teknisistä vaatimuksista

Rakentamista koskevat asetukset on uusittava
vuoden 2017 loppuun mennessä

Säätelyn lähtökohdat säilyvät

- Rakentamiselle asetettavat olennaiset tekniset vaatimukset nyt MRL:ssa (voimaan 1.1.2013) ja tarkemmin asetuksissa
- Rakennushankkeeseen ryhtyvä vastaa, että rakennus suunnitellaan ja rakennetaan säännösten ja myönnetyn luvan mukaisesti
- Rakennusvalvontaviranomainen valvoo rakennustoimintaa yleisen edun kannalta ja osaltaan huolehtii, että rakentamisessa noudatetaan MRL:a
- Kunnan rakennusvalvontaviranomaisella laaja soveltamis- ja harkintavalta

Esteettömyysvaatimukset yhteen asetukseen

RAKENTAMISKOKOELMAN MÄÄRÄYKSET JA OHJEET

F1 | *Kulkuyhteydet
Tasoerot
Hygieniatilat
Kokoontumistilat
Majoitustilat*

F2 | *Porras
Luiska, tasanne
Kaide ja käsijohde
Valoisuus ja valaistus
Lattiapinnat
Ovet
Hissit*

G1 | *Tilat ja varustus
Ovet ja kulkuaukot
Kulkuyhteydet*

Osittain myös
asetuksiin rakennuksen
paloturvallisuudesta ja
käyttöturvallisuudesta

LAKI, ASETUS JA OHJEET

MRL 117 e§ (voimaan 1.1.2013)

"Rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon erityisesti lasten, vanhusten ja vammaisten henkilöiden kannalta."

Asetus rakennuksen esteettömyydestä

Voimaan 1.1.2018

Ohjeet rakennuksen esteettömyydestä

Valmisteilla

Selkeämpi kokonaisuus

- Kukin vaatimus vain yhdessä asetuksessa (koordinointi käyttöturvallisuutta, paloturvallisuutta ja asuntosuunnittelua koskevien asetusten kanssa)
- Oikea säädöstaso: ohjeesta asetukseen sisällön näin edellyttäessä
 - Asetus on velvoittava, ohje kertoo esimerkin asetuksen mukaisesta toteutuksesta
- Täsmällisemmät vaatimukset, yksiselitteiset mitat:
 - "soveltuva" -> tasainen, kova ja luistamaton*
 - "tarpeen mukaan" -> vähintään 5 %*

Soveltamisala

- Kohdentaminen **toimintojen** mukaan
 - ”Tavanomainen asuminen”, palveluasuminen, opiskelija-asunnot...
- **Luvanvaraiseen** uuden hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike-, varasto-, tuotanto- ja asuinrakennuksen rakentamiseen
 - Pientalon rakentamiseen sovelletaan ainoastaan 2—4 §:ää
 - Varasto- ja tuotantorakennuksen rakentamiseen ainoastaan 2—5, 8, 10 ja 11 §:ää
 - Vaikka rakennuksen pääasiallinen käyttötarkoitus olisi muu kuin asetuksessa lueteltu, asetus koskee tällaisessa rakennuksessa sijaitsevaa tilaa, jonka käyttötarkoitus on jokin mainituista
- Asetuksen soveltumisen kuhunkin yksittäistapaukseen ratkaisee rakentamisen ohjauksesta ja valvonnasta vastaava kunnan rakennusvalvontaviranomainen

> Korjausrakentaminen ja käyttötarkoituksen muutokset

- Vain **rakennuslupaa** edellyttäviin toimenpiteisiin
 - Käyttötarkoituksen muutoksen osalta soveltaminen on rajattu rakennusluvanvaraisiin muutoksiin, joissa rakennuksen käyttötarkoitus muutettaisiin hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike- tai asuinkäyttöön
- Rajattu asetuksessa mainittuihin **rakennustyyppeihin** ja **asuinrakennuksessa** vain **yleisiin tiloihin**
- Edellytetään esteettömyyden parantamisen **tarkoituksenmukaisuutta** *rakennuksen ominaisuudet* sekä toimenpiteen *laatu ja laajuus* huomioon ottaen
- Sovelletaan **vain korjattavaan/muutettavaan osaan**, ei koko rakennukseen

Tarkoituksenmukaisuus

- Käytettävyys ja taloudellisuus
 - Mitä yleisemmässä käytössä rakennus on, sitä enemmän arvioinnissa painottuu **yhdenvertaisen** käytön mahdollistaminen
 - Toisaalta mitä rajatumman joukon käytössä rakennus on, sitä enemmän **taloudellisilla** näkökohdilla on merkitystä
- Tarkoituksenmukaisuusarviointiin vaikuttavia rakennuksen ominaisuuksia ovat esimerkiksi käyttötarkoitus ja kulttuurihistorialliset arvot
 - Osassa korjaus- tai muun toimenpiteen kohteena olevista tiloista esteettömyyden parantaminen on tarkoituksenmukaista ja osassa ei

Toimenpiteen laatu ja laajuus

- Arvioidaan suhteessa rakennuksen ominaisuuksiin
 - Kuinka paljon toimenpide vaikuttaa sen kohteena olevien tilojen rakenteisiin
 - Kuinka suurta osaa rakennuksesta toimenpide koskee
 - Mitä suurempi osa rakennuksen tiloista on toimenpiteen kohteena ja mitä syvemmin toimenpiteellä puututaan rakennuksen keskeisiin ominaisuuksiin, sitä tarkoituksenmukaisempaa on myös parantaa rakennuksen esteettömyysominaisuuksia, sillä parantamisen kustannusvaikutukset jäävät tyypillisesti tällaisessa tilanteessa vähäisiksi, mutta esteettömyyden parantaminen lisää rakennuksen käytettävyyttä

Esteettömyyden tarve on käyttäjän kannalta sama riippumatta siitä onko kyse uudis- vai korjauskohteesta

- Yhdenvertaisuuden toteutuminen
- Toimiva kokonaisuus
- Käyttäjän (liikkumis- ja toimimisesteinen henkilö) kannalta paras ratkaisu? (yleensä toimiva kaikille)
- Hyvä perusmitoitus mahdollistaa yksilölliset asunnonmuutostyöt: asukkaan toimintakyvyn huomioiminen ja tilaratkaisujen tapauskohtaisuus

Esimerkkejä muutoksista ja tarkennuksista

Rakennukseen johtava kulkuväylä

- Rakennukseen johtavan kulkuväylän leveys ≥ 1200 mm ja ulkotilassa sijaitsevan (maanvaraisen) kulkuväylän kaltevuus ≤ 5 % (1:20)
 - Rivitaloon johtavan kulkuväylän esteettömyys aiemmin ehdollinen
 - Ei koske omakotitaloa, paritaloa eikä kaupunkipientaltoa, jos esteettömän kulkuväylän toteuttaminen olisi rakennuspaikka ja korkeuserot huomioon ottaen mahdotonta
- Jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön
 - Leveys $\geq 3\ 600$ mm leveä ja pituus $\geq 5\ 000$ mm
 - Ei koske omakotitaloa, paritaloa eikä kaupunkipientaltoa
 - Ei velvoitetta järjestää autopaikkaa edes liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle, jos ei muutoin ole autopaikkoja

Rakennuksen sisäänkäynti ja sisäinen kulkuväylä

- Rakennuksen ulko-oven avautumispuolen etäisyys seinän sisänurkasta tai muusta kiinteästä esteestä on oven ulkopuolella oltava vähintään 400 mm
- Ulko-oven edessä olevan tasanteen on oltava vähintään 1 500 mm leveä ja vähintään 1500 mm pitkä
- Rakennuksen sisäinen kulkuväylä:
Jos leveys < 1 500 mm, kulkuväylällä on oltava vähintään 15 m välein kääntymistila, $\varnothing \geq 1\,500$ mm

Ovet

- Oven vapaa leveys
 - Ulko-ovet ja poistumistiet asetuksessa rakennuksen paloturvallisuudesta
 - Asumista palvelevat välttämättömät tilat (perustelumuistio):
uutena parveke, asuntos sauna pois
 - Koskee pientalossa vain sisääntulokerrosta
 - Ovien osalta tärkeää myös helppo avattavuus
- Lähtökohtana **kynnyksettömyys**: Oven yhteydessä ei saa olla tasoeroa tai kynnystä, ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä
 - ≤ 20 mm, muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä
 - Tasoero asuntokohtaisen ulkotilan oven yhteydessä oven ulkopuolella saa olla yli 20 mm, jos tasoero on kohtuudella poistettavissa ulkotilan varustelulla

Yhteys tasojen välillä asuinrakennuksessa

- Portaiden lisäksi hissi, jos käynti rakennuksessa sijaitsevaan asuntoon on sisääntulon kerrostaso mukaan lukien kolmannessa tai sitä ylemmässä kerroksessa. Jos käynti rakennukseen on kerrostasojen välissä, sisääntulon kerrostasona pidetään näistä alempaa.
 - Pykälä ei koske pientaloja. Mikäli pientalossa on useampia kerroksia, on suositeltavaa tehdä siihen suunnitteluvaiheessa hissivaraus. Hissivarausta *suositellaan* myös kaksikerroksisiin kerros- ja luhtitaloihin.
- Hissin korin on oltava vähintään 1 100 mm leveä ovisivultaan ja vähintään 1 400 mm syvä
- Hissiyhteyden on ulotuttava sisäänkäyntitasoon ja jokaiseen tasoon, josta on käynti asuntoon tai rakennuksen käyttöä palvelemaan tilaan

Jälkiasennushissi

- Olemassa olevaan asuinrakennukseen jälkiasennettavan hissinkin korin mitoitus voi poiketa säädetyistä, jos se on välttämätöntä rakennuksen merkittävien ominaisuuksien säilyttämiseksi
 - Merkittäviä ominaisuuksia ovat esimerkiksi poistumistien mitoitus, rakenteelliset ominaisuudet sekä porrashuoneen arkkitehtoninen tai rakennushistoriallinen arvo.
 - Vaaditusta mitoituksesta poikkeava hissi on usein parempi ratkaisu kuin hissipuuttuminen kokonaan. Kaikki mahdollisuudet vaatimukset täyttävän hissinsijoittamiseksi tutkitaan kuitenkin huolella.
 - Silloin kun olemassa olevan rakennuksen hissi korjataan tai hissi asennetaan rakennukseen jälkikäteen, sovelletaan asetuksen 1 § 2 momentin mukaista harkintaa. Esimerkiksi hissiyhteys ullakolle tai kellariin toteutetaan, mikäli rakennuksen ominaisuudet sen kohtuudella mahdollistavat.

Wc- ja pesutila asuinrakennuksessa

- Hissillisessä asuinkerrostalorakennuksessa on kussakin asunnossa oltava vähintään yksi wc- ja pesutila, jossa on $\varnothing \geq 1\,300$ mm vapaa tila
 - Vapaata tilaa lattiatasosta 2 m korkeuteen saakka.
 - Kiinteät kalusteet (kiinnitys läpäisee tilan vesieristyksen) eivät saa pienentää tätä tilaa (pesukonevarausta ei rinnasteta kiinteään kalusteeseen)
 - Kiinteät kalusteet on sijoitettava vapaaseen tilaan nähden siten, että liikkumisesteinen henkilö voi käyttää niitä
 - Wc- ja pesutilan on oltava varustettavissa liikkumisesteiselle henkilölle sopivaksi
- Asunnossa, joka on tarkoitettu **palveluasumiseen** tai liikkumis- tai toimimisesteisen henkilön tuettuun asumiseen, on oltava vähintään yksi wc- ja pesutila, jossa on halkaisijaltaan vähintään 1 500 mm vapaa tila ja wc-istuimen toisella puolella on oltava vapaata tilaa vähintään 800 mm

Wc- ja pesutila / Opiskelija- ja nuorisoasunnot

- Opiskelija- ja nuorisoasuntojen wc- ja pesutilalla ei mitoitusvaatimusta
- 5 %:ssa asuntoja / vähintään yhdessä asunnossa wc- ja pesutilan on oltava mitoitukseltaan väljempi
- Tällaiseen asuntoon sovelletaan wc- ja pesutilan lisäksi myös muuten palveluasumiseen tarkoitettun asunnon mitoitusta
- Yleisissä tiloissa on oltava esteetön wc vierailijoiden käyttöön
- Muut asetuksen vaatimukset koskevat myös näitä rakennuksia

Rakentamismääräyskokoelma:

<http://www.ym.fi/rakentamismaaraykset>

- Asetus rakennuksen esteettömyydestä
- Perustelumuistio
- Ohjeet (valmisteilla)

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiitos

Yliarkkitehti Niina Kilpelä
niina.kilpela@ym.fi
+358 29 525 0019